PERUSTUSLAKI 17,3 §

- **”SAAMELAISILLA ALKUPERÄISKANSANA** SEKÄ ROMANEILLA JA MUILLA RYHMILLÄ ON OIKEUS YLLÄPITÄÄ JA KEHITTÄÄ OMAA KIELTÄÄN JA KULTTUURIAAN”.

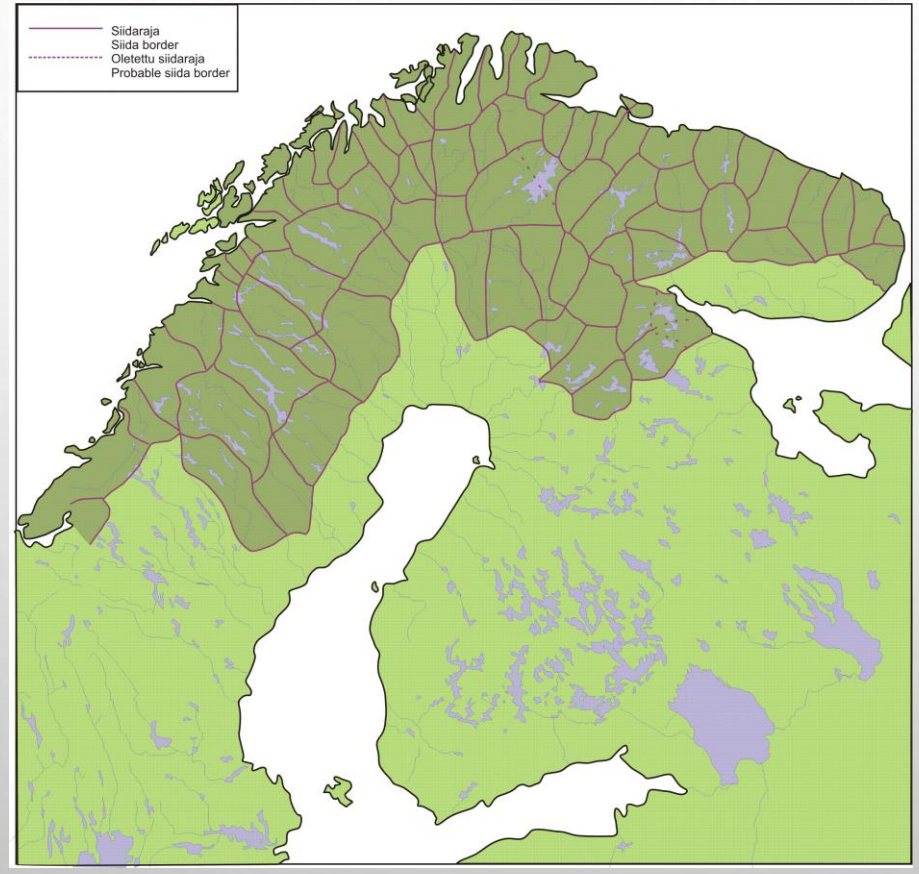
→SAAMELAISELLA TARKOITETAAN ALKUPERÄISKANSAAN KUULUVAA HENKILÖÄ

→ ILO-169, AINOA YK:N NIMENOMAAN ALKUPERIÄSIKANSOJA KOSKEVA SOPIMUS (RATIFIOINUT 24 MAATA MM. NORJA JA TANSKA)

→ RUOTSIN HD 2022: VELVOITTAA RUOTSIA (ILMENTÄÄ KANSAINVÄLISEN OIKEUDEN PERIAATTEITA)

→ ILO-169 1. ART.: TULEE POLVEUTUA SIITÄ VÄESTÖSTÄ, JOKA MAAN VALLOITTAMISEN/ASUTTAMISEN JA NYKYISTEN VALTIORAJOJEN SYNTYMISEN AIKAAN ASUTTI ALUETTA. LISÄKSI HEIDÄN ON AINAKIN OSITTAIN TULLUT SÄILYTTÄÄ ALKUPERÄISKANSAN PERINTEISIÄ INSTITUUTIOITA

SAAMELAISTEN ASUINALUE 1600- JA 1700-LUVUILLA

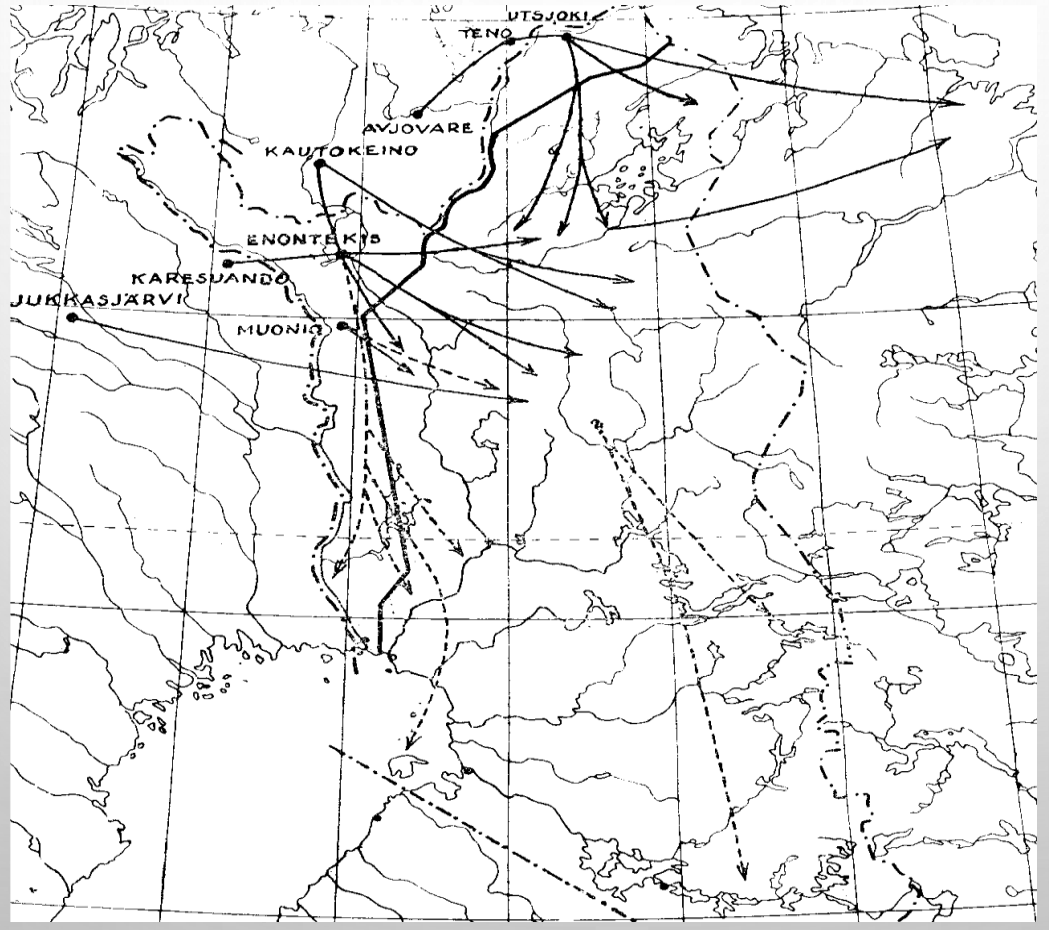
VUODEN 1673 LAPINMAIDEN ASUTUSPLAKAATTI

- SALLI SUOMALAISTEN UUDISASUKKAITTEN ASETTUA LAPINKYLIEN ALUEELLE
- KYSYMYS OLI SAAMELAISISTA, JOILLA OLI OIKEUSKÄYTÄNNÖN MUKAAN OMISTUSOIKEUTEEN RINNASTETTAVA OIKEUS KÄYTTÄMIINSÄ ALUEISIIN

→SODANKYLÄN KIRKKOHERRA WIGELIUS 1751: ”LAPPALAISTEN KÖYHYYS JA KURJUUS ON NIIN SUURTA, ETTÄ HÄN EI PYSTY SITÄ SANOIN KUVAILEMAAN”

→ SAAMEA PUHUTTIIN YLEISESTI VIELÄ 1800-LUVUN PUOLIVÄLISSÄ, KOLARISSA 1920, SALLASSA JA SAVUKOSKELLA VIELÄ 1940-LUVULLA

TUNTURISAAMELAISTEN MUUTOT 1850-1910

KESÄLLÄ 1962 TEHTY HAASTATTELUTUTKIMUS

- ENONTEKIÖN, INARIN, UTSJOEN SEKÄ KITTILÄN JA SODANKYLÄN POHJOISOSIEN ALUEELLA
- HAASTATELTAVILTA KYSYTTIIN: ONKO HENKILÖ ITSE OPPINUT, TOINEN VANHEMMISTA TAI JOKU ISOVANHEMMISTA OPPINUT SAAMEN KIELEN ENSIMMÄISENÄ KIELENÄÄN?

→EI TARVINNUT ESITTÄÄ NÄYTTÖÄ, ETTÄ TÄYTTÄSI KO. KRITEERIT

→MONI HAASTATELTAVA EI HALUNNUT TAI OSANNUT KERTOA TÄLLAISEN ISOVANHEMMAN NIMEÄ

→ TEHTIIN VAIN HYVIN PIENELLÄ ALUEELLA JA SIELLÄKIN HYVIN PUUTTEELLISESTI, JÄTETTIIN KÄYMÄTTÄ MONISSA KYLISSÄ, JOISSA OLISI OLLUT KRITEERIN TÄYTTÄVIÄ HENKILÖITÄ

→ TARKOITUS OLI, ETTÄ HAASTATTELUJA OLISI TEHTY LAAJEMMALLA ALUEELLA MUTTA TÄMÄ EI TOTEUTUNUT

SAAMELAISKÄRÄJÄLAKI 975/95

- SAAMELAISKÄRÄJÄLAISSA SAAMELAISELLA TARKOITETTIIN NYT NIMENOMAAN ALKUPERÄISKANSAAN KUULUVAA HENKILÖÄ

- SAAMELAISKÄRÄJÄLAIN ÄÄNESTYSLUETTELOKSI OTETTIIN KUITENKIN LUETTELO, JOKA OLI SYNTYNYT VUODEN 1962 HAASTATTELUISSA SEKÄ KO. LUETTELOON MERKITTYJEN HENKILÖIDEN JÄLKELÄISET

- SAAMELAISMÄÄRITELMÄ OLI SAMA KUIN VUONNA 1962, MUTTA SIIHEN LISÄTTIIN POLVEUTUMIS- ELI LAPPALAISPERUSTE (3 §:N 2,KOHTA)

→ LUETTELOT LAADITTU ALKUJAAN VEROTUSTA VARTEN MUTTA NE OVAT LUETTELO SUOMEN ALKUPERÄISISÄ SAAMELAISISTA VUOTEEN 1762, INARISSA VUOTEEN 1825

→ TÄLLÖIN MYÖS ALUEEN ALKUPERÄISET SAAMELAISET TULISIVAT MERKITYKSI LUETTELOON.

→ KUN ENSIMMÄISEN VAALIT PIDETTIIN 1999 SAAMELAISKÄRÄJIEN VAALILAUTAKUNTA HYLKÄSIT KAIKKI POLVEUTUMISPERUSTEELLA HAKENEET

→ MYÖS KHO HYLKÄSI KÄYTÄNNÖSSÄ KAIKKI TÄLLÄ PERUSTELLA TEHDYT VALITUKSET (1999:55)

→ NÄIN SIITÄKIN HUOLIMATTA, ETTÄ KYSEINEN LAINKOHTA ON SELKEÄ JA RIIDATON JA KAIKILLA HAKIJOILLA OLI ARKISTOVIRANOMAISEN TODISTUS, ETTÄ HE TÄYTTÄVÄT 3,2 §:N VAATIMUKSEN ELI POLVEUTUMISKRITEERIN

KYSYMYS YHDENVERTAISUUDESTA I

- VUODEN 1962 HAASTATTELUISTA SYNTYNYT LUETTELO

→ EI OLLUT TARKOITUSKAAN OLLA ALKUPERÄISMÄÄRITELMÄ, EIKÄ TARKOITUS OLLUT MÄÄRITELLÄ ALKUPERÄISKANSAAN KUULUVIA HENKILÖITÄ

→ EI TARVINNUT OLLA SAAMELAISTA SUKUA: MONI ALUEELLE MUUTTANUT SUOMALAISEN UUDISASUKKAAN JÄLKELÄINEN OLI OPPINUT ALUEELLA PUHUTTUA KIELTÄ JA TÄYTTI KÄYTETYN KRITEERIN

→ MONI LUETTELOON MERKITTY OLI NORJASTA TULEE PORONHOITAJAN JÄLKELÄINEN, HE OLIVAT KUITENKIN JO KOLMAS ALUEELLA MUUTTANUT RYHMÄ, EI ENSIMMÄINEN

→ALUEEN ALKUPERÄISET SAAMELAISET JÄIVÄT TEHDYN ULKOPUOLELLE, KOSKA HEITÄ EI HAASTATELTU, AINOASTAAN OSA INARINSAAMELAISTA PÄÄSI MUKAAN LUETTELOON

→ VUONNA 1995 LUETTELOSTA POISTETTIIN KAIKKI KITTILÄN KUNNAN ALUEELLA ASUVAT JA LISÄKSI YKSITTÄISIÄ HENKILÖITÄ MM. INARISTA

KYSYMYS YHDENVERTAISUUDESTA II

- SAAMELAISKÄRÄJIEN VAALILUETTELOSSA ON NOIN 7 000 HENKILÖÄ

→70 %, 85 % ALLE 18 VUOTIAISTA ASUU MUUALLA KUIN POHJOIS-LAPISSA, PÄÄASIASSA ETELÄN SUURISSA ASUSTUSKESKUKSISSA

→AINOA LIITTYMÄ SAAMELAISUUTEEN VOI OLLA 6 SUKUPOLVEN PÄÄSSÄ OLEVA ESIVANHEMPI, JOKA LIITTYY VUODEN 1962 HAASTATTELUIHIN

→HEILLÄ EI OLE VÄLTTÄMÄTTÄ MITÄÄN YHTEYTTÄ SAAMELAISUUTEEN TAI SAAMELAISELINKEINOIHIN (2-4 % SAA TOIMEENTULONSA PORONHOIDOSTA)

→ VAALILUETTELOON MERKITYILTÄ EI OLE EDELLYTETTY KUMMANKAAN KRITEERIN TÄYTTYMISTÄ

→ RISTIRIIDASSA YHDENVERTAISUUDEN KANSSA

ROTUSYRJINTÄSOPIMUSTA VALVOVA CERD

- KHO 1999:55 PÄÄTÖKSEN SEURAUKSENA CERD:N PÄÄTÖKSET:

2003 ”SOPIMUSVALTION NÄKÖKANTA ON LIIAN RAJOITTAVA SEN MÄÄRITTÄMISEEN, KETÄ VOIDAAN PITÄÄ SAAMELAISENA”

2009: ”KOMITEA TOISTAA KUITENKIN KÄSITYKSENÄÄN, ETTÄ SOPIMUSVALTION KATSANTOKANA ON LIIAN RAJOITTAVA SEN MÄÄRITTÄMISEEN, KETÄ VOIDAAN PITÄÄ SAAMELAISENA JA SITEN SAAMELAISTEN EDUKSI SÄÄDETYN LAINSÄÄDÄNNÖN SOVELTAMISALAAN KUULUVANA SITEN KUIN SAAMELAISKÄRÄJISTÄ ANNETUSSA LAISSA SÄÄDETÄÄN JA KHO ON TÄTÄ LAKIA TULKINNUT”

- 2012 JA 2017:

→ ”KOMITEA ON KUITENKIN HUOLESTUNUT SIITÄ, ETTÄ KHO:N HYVÄKSYMÄSSÄ MÄÄRITELMÄSSÄ PAINOTETAAN RIITTÄMÄTTÖMÄSTI SAAMELAISTEN ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUKSIA, JOTKA ON TUNNUSTETTU YK:N ALKUPERÄISKANSAJULISTUKSESSA, ERITYISESTI OIKEUTTA MÄÄRÄTÄ OMASTA IDENTITEETISTÄÄN JA JÄSENYYDESTÄÄN **TAPOJENSA JA PERINTEIDENSÄ MUKAISESTI** (33 ARTIKLA)

→ ONKO HENKILÖ SAAMELAISTA SUKUA/SYNTYPERÄÄ, ASUUKO HÄN SAAMELAISEN PERINTEISESTI ASUTTAMILLA ALUEILLA, HARJOITTAKO HÄN SAAMELAISIA ELINKEINOJA KUTEN METSÄSTYSTÄ, KALASTUSTA JA PORONHOITOA, PUHUUKO HÄN SAAMEA, ONKO HÄNEN SUVUSSAAN PIDETTY

IHMISOIKEUSKOMITEAN VUODEN 2019 KANNANOTOT (NÄKKÄLÄJÄRVI JA SANILA-AIKIO)

- KOMITEAN PÄÄTÖS PERUSTUU VAIN NIIHIN TIETOIHIN MITÄ ASIANOSAISET OVAT ANTANEET
- NIITÄ, JOITA ASIA KOSKI (97 HENKILÖÄ) EI KUULTU LAINKAAN
- ”KORKEIN HALLINTO-OIKEUS ON ERITYISESTI JÄTTÄNYT USEIMMISSA TAPAUKSISSA VAATIMATTA VÄHINTÄÄN YHDEN OBJEKTIIVISEN PERUSTEEN TÄYTTYMISTÄ JA SOVELTANUT SEN SIJAAN ”KOKONAISHARKINTAA”, SEKÄ TUTKINUT ONKO HENKILÖ ”VAHVOIN” PERUSTEIN PITÄNYT ITSEÄÄN SAAMELAISENA”.
- → EI EDELLYTETÄ, ETTÄ POVELUTUMISPERUSTE TULISI POISTAA VAAN ETTÄ LAKIA TULEE NOUDATTAA SEN SANAMUODON MUKAAN

LOPUKSI I

- SAAMELAISKÄRÄJÄVAALIN POIKKEUKSELLINEN LUONNE

→ SAAMELAISKÄRÄJILLE VALITTUJEN SAAMELAISPOLIITIKKOJEN ENEMMISTÖ VOI VALITSEMANSA VAALILAUTAKUNNAN KAUTTA PÄÄTTÄÄ SIITÄ KENELLÄ ON OIKEUS ÄÄNESTÄÄ SEURAAVISSA SAAMELAISKÄRÄJÄVAALEISSA

→VALITUKSI VOI TULLA 36 ÄÄNELLÄ, MONESSA TAPAUKSESSA SISÄLLE PÄÄSSEEN JA ULKOPUOLELLE JÄÄNEEN ERO ON VAIN MUUTAMA ÄÄNI

→ JOS HALUAA VARMISTAA LÄPIPÄÄSYN SEURAAVISSA VAALEISSA, VAALILUETTELOON TULEE SAADA HENKILÖÄ ITSEÄÄN TAI OMAA RYHMÄÄ ÄÄNESTÄVIÄ JA MUIDEN HAKIJOIDEN OSALTA TILANNE ON PÄINVASTAINEN

- SAAMELAISKÄRÄJÄLAIN 3 §:STÄ HUOLIMATTA VAALILAUTAKUNTA PÄÄTTÄÄ KUKA PÄÄSEE SISÄLLE
- 3 § 1 K. KIELIPERUSTE: 12 KIRJALLISTA TODISTUSTA EI RIITÄ, OLTAVA NÄYTTÖÄ SIITÄ, ETTÄ ENSIMMÄINEN KIELI
- 3 § 2 K. POLVEUTUMISPERUSTE: KHO EI HYVÄKSY

LOPUKSI II

- POLVEUTUMISPERUSTE MAHDOLLISTAA HENKILÖN PÄÄSYN VAALILUETTELOON ILMAN KÄRÄJÄJOHDON HYVÄKSYNTÄÄ

- LAKIA TULEE MUUTTAA KOSKA ON OLEMASSA RISKI, ETTÄ KHO MUUTTAA TULKINTAKÄYTÄNTÖÄÄN

→ LAIN SANAMUOTO, IHMISOIKEUSKOMITEA: TULKITTAVA LAIN SANAMUODON MUKAAN, CERD: POLVEUTUMISPERUSTE PERUSTELTU JA IHMISOIKEUKSIEN MUKAINEN, YHDENVERTAISUUTTA KOSKEVA RISTIRIITA

- MIKSI MENESTYMIEN SAAMELAISKÄRÄJÄVAALEISSA ON NIIN TÄRKEÄÄ?

→ SAAMELAISKÄRÄJÄLAIN 8 § SAAMELAISKÄRÄJÄT PÄÄTTÄÄ SAAMELAISTEN YHTEISEEN KÄYTTÖÖN OSOITETTUJEN VAROJEN JAOSTA, PÄÄTÖKSEEN EI SAA HAKEA MUUTOSTA

- SUOMEN RATIFIOIMIEN IHMISOIKEUSSOPIMUSTEN VASTAISTA ON SE, ETTÄ VALTIOVALLAN TOIMESTA ESTETÄÄN HENKILÖIN KUULUMINEN VÄHEMMISTÖÖN VAIKKA HÄNELLÄ ON OBJEKTIIVISET PERUSTEET

- ASIASSA TULISI TUODA SELKEASTI ESILLE SE, ETTÄ KHO:N TULEE NOUDATTAA LAKIN SEN SANAMUODON MUKAISESTI

- KYSYMYS MAKSIMISSAAN TUHANNESTA IHMISESTÄ, VRT. NORJA